

Сенегалом і Гамбією в 1982 р.

Але, в той же час конфедерація північноамериканських англійських колоній в процесі внутрішніх змін стала федерацією, що було оформлено прийняттям Конституції США в 1787 р, що існує в даний час [4].

Як приклад сучасної конфедерації вкажемо Європейський Союз. До речі, ця позиція розділяється не всіма вченими, зокрема А.В. Клемин, Євросоюз називає міжнародно-правовою організацією [5, с. 4].

Європейському союзу іманентні наступні риси міжнародних організацій: порядок установи на основі міжнародного договору, цільовий характер діяльності, членство держав, організаційні структури, наділення організації повноваженнями, які необхідні для реалізації нею своїх функцій, але при цьому всі риси мають особливості, що дозволяють визначити Європейський Союз як конфедерацію.

Зокрема, установчу базу Європейського Союзу склали установчі акти попередніх йому організацій. Як члени Європейського Союзу можуть бути не просто держави, а держави, які усвідомлюють «історичне значення припинення розділеності європейського континенту», «спільність історичних доль що населяють їх народів», необхідність «розвитку європейської інтеграції».

Цілі Європейського Союзу – зміцнення єдності (створення єдиного економічного простору, спільної зовнішньої та внутрішньої політики, території без кордонів). Крім іншого, в межах своєї компетенції такі органи Європейського Союзу як Європейський парламент, Рада і Комісія правомочні видавати різного роду акти, які мають обов'язковий, а не рекомендаційний характер.

На думку А.В. Арбузова, всі зазначені риси дають підставу характеризувати Європейський Союз швидше як державу, ніж як міжурядову організацію. Разом з тим, дане утворення в строгому сенсі державою все ж не є. Багато з типових для держав ознак (територія і публічна влада з юрисдикцією на цю територію, суверенітет і податкова система) ще тільки розвиваються.

По суті, Союз перебуває ніби в проміжному положенні: це ще не держава, але вже і не міжнародна організація. Звісно ж визначити цей статус можна лише через конфедерацію [2, с.118].

Отже, Європейський Союз дійсно виступає як конфедерація, але в майбутньому, вважаємо, все ж, зазнає змін або трансформується в федерацію, або розпадеться.

Список використаних джерел

1. Азаров С.О. Правовые отличия конфедеративного государственного устройства от федерации //Экономико – юридический журнал. – 2013. – № 11. – С. 26
2. Арбузов А.В. Европейский Союз: международная организация или конфедерация// Правоведение. 2005. № 4. С. 115.
3. Бабурин С.Н. Территория государства: правовые и геополитические проблемы: Монография. – М.: Изд-во МГУ. – 1997. – С. 26–37.
4. Конституция Соединенных Штатов Америки от 17.09.1787 г. // Конституции зарубежных государств / Сост. проф. В.В. Маклаков. М.: Волтерс Клувер, 2003.
5. Клемин А.В. Еврофедерация как мнимая форма союза государств // Закон и право. 2005. № 8. С. 4.
6. Осавелюк А.М. Форма правления и государственный режим: поиск оптимального сочетания// Вестник РГГУ. – 2013. № 1. – 63 С.
7. Чиркин В.Е. Государствоведение: Учебник для вузов. – М.: Изд-во Юристъ. – 2000. – С. 187

**Аспірант юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка**

ДЕЯКІ ПИТАННЯ УЧАСТІ ПЕРЕКЛАДАЧА ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО СЛІДСТВА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Багато питань, що стосуються процесуального порядку надання перекладача, в законодавстві викладені неповно, що часто створює серйозні труднощі на досудовому слідстві і в суді, оскільки зібрані слідчим докази не відповідають критеріям допустимості і не можуть бути покладені в основу вироку. За цих умов судово-слідча практика намагається виробити оптимальні способи вирішення зазначених проблем.

Порядок кримінального провадження на території України визначається лише кримінальним процесуальним законодавством України.

Відповідно до ч.1 ст.68 КПК у разі необхідності у кримінальному провадженні перекладу пояснень, показань або документів сторони кримінального провадження або слідчий суддя чи суд залучають відповідного перекладача (сурдоперекладача).

Також в даній статті чітко зазначені права та обов'язки перекладача, так ч. 2 ст. 68 передачає, що перекладач має право: 1) ставити запитання з метою уточнень для правильного перекладу; 2) знайомитися з протоколами процесуальних дій, в яких він брав участь, і подавати до них зауваження; 3) одержати винагороду за виконаний переклад та відшкодування витрат, пов'язаних із його залученням до кримінального провадження; заявляти клопотання про забезпечення безпеки у випадках, передбачених законом.

До обов'язків перекладача входить: 1) прибути за викликом до слідчого, прокурора, слідчого судді чи суду; 2) заявити самовідвід за наявності обставин, передбачених цим Кодексом; 3) здійснювати повний і правильний переклад, посвідчувати правильність перекладу своїм підписом; 4) не розголошувати без дозволу слідчого, прокурора, суду відомості, які безпосередньо стосуються суті кримінального провадження та процесуальних дій, що здійснюються (здійснювалися) під час нього, і які стали відомі перекладачу у зв'язку з виконанням його обов'язків.

Частиною 3 ст. 29 КПК України закріплено наступне: слідчий суддя, суд, прокурор, слідчий забезпечують учасникам кримінального провадження, які не володіють чи недостатньо володіють державною мовою, право давати показання, заявляти клопотання і подавати скарги, виступати в суді рідною або іншою мовою, якою вони володіють, користуючись у разі необхідності послугами перекладача в порядку, передбаченому цим Кодексом.

Судові рішення, якими суд закінчує судовий розгляд по суті, надаються сторонам кримінального провадження або особі, стосовно якої вирішено питання щодо застосування примусових заходів виховного або медичного характеру, а також представнику юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, у перекладі на їхню рідну або іншу мову, якою вони володіють. Переклад інших процесуальних документів кримінального провадження, надання копій яких передбачено цим Кодексом, здійснюється лише за клопотанням зазначених осіб. Переклад судових рішень та інших процесуальних документів кримінального провадження засвідчується підписом перекладача.

За КПК України закріплено визначення поняття учасники кримінального провадження. Так відповідно до п. 25 ч.1 ст. 3 КПК України учасники кримінального провадження - сторони кримінального провадження, потерпілий, його представник та законний представник, цивільний позивач, його представник та законний представник, цивільний відповідач та його представник, представник юридичної особи, щодо якої здійснюється провадження, третя особа, щодо майна якої вирішується питання про арешт, інша особа, права чи законні інтереси якої обмежуються під час досудового розслідування, особа, стосовно якої розглядається питання про видачу в іноземну

¹ Науковий керівник: Шибіко В.П.

державу (екстрадицію), заявник, свідок та його адвокат, понятий, заставодавець, перекладач, експерт, спеціаліст, представник персоналу органу пробації, секретар судового засідання, судовий розпорядник.

З аналізу названих положень КПК випливає, що перекладач може і має бути надано не тільки підозрюваному або обвинуваченому, а й іншим учасникам кримінального судочинства (потерпілому, цивільному позивачеві, цивільному відповідачеві, їх представникам, свідку), якщо вони не володіють мовою кримінального судочинства.

Поняття "особа, яка не володіє мовою кримінального судочинства" не визначене на законодавчому рівні, але для його трактуванню вироблена судово-слідча практика і теорії кримінального процесу.

Відзначимо, що національність даної особи не тягне обов'язкового призначення перекладача.

Особою, що не володіє мовою кримінального судочинства визнається якщо: Не розуміє або погано розуміє розмовну мову мовою кримінального судочинства; яка не вміє вільно висловлюватися на мові судочинства; не розуміючої викладу мовою кримінального судочинства фактичних обставин, пов'язаних з провадженням у справі.

Ступінь володіння учасником процесу мовою кримінального судочинства повинна бути визначена слідчим безпосередньо після появи даної особи в якості суб'єкта кримінально-процесуальної діяльності. Слідчий зобов'язаний чітко уявляти, що зібрані на цьому етапі докази повинні відповідати вимогам допустимості при розгляді справи в суді.

Для встановлення рівня володіння мовою судочинства здійснюються слідчі та інші процесуальні дії:

1) допити учасника кримінального судочинства, в ході яких, крім іншого, з'ясується: а) громадянство; б) національність; в) місце народження; г) національний склад сім'ї; д) на якій мові розмовляють в сім'ї; е) які освітні установи закінчив, якою мовою відбувалося навчання, чи вивчав навчальному закладі українську мову; ж) чи проходив дійсну військову службу і якщо так, то на території якої держави; з) як довго проживає на території держави; і) де працює, якою мовою спілкується під час виконання трудових обов'язків; й) чи розуміє українську мову.

2) допити родичів, знайомих і товаришів по службі учасника кримінального судочинства;

3) залучення копій документів, що підтверджують навчання в освітніх установах, проходження військової служби, роботу за трудовим договором, на підставі яких можна зробити об'єктивні висновки про знання або незнання особою мови кримінального судочинства.

Перед початком кожної слідчої дії з підозрюваним або обвинуваченим рекомендується скласти протокол роз'яснення прав, де крім інших відомостей вказувати громадянство і національність особи, а також відзначати, чи володіє особа українською мовою, чи потребує послуг перекладача і якщо потребує, то з якої мови. Крім того, незалежно від наявності або відсутності названого протоколу, в протоколі кожної слідчої дії в обов'язковому порядку повинно бути роз'яснено право учасника цієї слідчої дії давати показання рідною мовою або мовою, якою він вільно володіє, а також користуватися послугами перекладача.

Від незнання мови кримінального судочинства слід відрізнити загальну неграмотність, коли особа не знає орфографічних і пунктуаційних правил мови. Неграмотність сама по собі не є підставою для призначення перекладача, а лише зобов'язує слідчого уважніше роз'яснювати такій особі положення, пов'язані з кримінальним судочинством.

У разі встановлення факту того, що особа не володіє мовою кримінального судочинства, слідчий забезпечує участь перекладача при провадженні слідчих дій за

участю цієї особи. Слід особливо підкреслити, що встановлення цього факту відноситься до компетенції слідчого, який приймає рішення про призначення перекладача за своїм внутрішнім переконанням, виходячи з наявних у справі фактичних даних.

В чинному законодавстві України немає визначення перекладача, як учасника кримінального провадження, це створює труднощі при вирішенні питань, пов'язаних із визначенням компетентності та інших вимог, що ставляться до особи, яка запрошується як перекладач.

На відміну від КПК України, ч.1 ст. 59 КПК РФ визначає перекладача як особу, яка володіє мовами, необхідними для перекладу. Дещо розширене поняття перекладача миститься у ст.63 КПК Білорусії. Так, перекладачем є особа, яка не зацікавлена в результатах справи та володіє мовами, знання яких необхідне для перекладу.

У ст. 83 КПК Вірменії визначено, що перекладачем є незацікавлена особа в результатах справи, яка запрошена органом, який веде кримінальне провадження для здійснення перекладу.

Участь перекладача на стадії попереднього слідства служить, з одного боку, засобом встановлення об'єктивної істини у кримінальній справі, а з іншого - гарантією забезпечення конституційних прав особистості, а стосовно до підозрюваного і обвинуваченого - одним із способів реалізації права на захист. Все це зумовлює процесуальний статус перекладача, що виконує функції як фахівця, так і захисника, хоча в повній мірі він не є ні тим, ні іншим.

Присутність перекладача має бути забезпечено при провадженні всіх без винятку слідчих дій за участю особи, що не володіє мовою судочинства. Неприпустимо вибіркове залучення перекладача тільки до деяких слідчих дій, навіть якщо таке бажання висловлює сам учасник кримінального судочинства. У цих випадках докази, отримані без участі перекладача, можуть бути визнані недопустимими.

В чинному КПК України невідображені чіткі вимоги до перекладача. Відповідно до ч.4 ст.68 перед початком процесуальної дії сторона кримінального провадження, яка залучила перекладача, чи слідчий суддя або суд пересвідчуються в особі і компетентності перекладача, причому вказівки у законі щодо з'ясування компетентності перекладача і як в ній пересвідчитись немає.

Ряд авторів вважають, що до перекладача слід пред'являти підвищені професійні вимоги. Так, В.А. Пономаренко серед критеріїв, що визначають компетентність перекладача, називає "наявність вищої професійної освіти в галузі лінгвістики і міжкультурної комунікації; знання етносоціальних особливостей носіїв мови, з якого або на який необхідно здійснити переклад; наявність відповідного досвіду і міжкультурної комунікації". [5, с.45]

Дослідник переконаний, що осіб, які вільно володіють мовою перекладу, але не мають спеціальної освіти, можна запрошувати в якості перекладачів у кримінальних справах лише у виняткових випадках, при відсутності дипломованого фахівця. Однак така точка зору не базується на законі. У науковій літературі справедливо відзначається, що наявність профільної освіти - не обов'язкова вимога для призначення особи перекладачем, і "подібна" невимогливість "законодавця багато в чому обумовлена складністю пошуку і підбору перекладачів для участі у кримінальних справах". Головним критерієм, що дозволяє слідчому дійти висновку про добре володіння перекладачем необхідними мовами, вважається вільне і ефективне спілкування перекладача з учасниками кримінального судочинства, зокрема з особою, яка потребує його послуг.

Необхідно відзначити, що не вважається порушенням залучення в якості перекладача співробітника правоохоронних органів, що досить широко практикується в слідчій діяльності. Важливо лише, щоб цей співробітник не брав участі в припиненні злочину і затримання особи, що не володіє мовою судочинства, а також не був

безпосереднім начальником посадових осіб, які виконували затримання або ведуть розслідування. Сама по собі належність особи до штату правоохоронного органу, в тому числі того, співробітники якого припинили злочин, не свідчить про його зацікавленості в результаті справи.

Вільне володіння мовою особою, що здійснює провадження у кримінальній справі, не звільняє його від необхідності призначити перекладача.

Дане правило іноді практикується в слідчій практиці допити перекладача, в яких той дає свідчення щодо своєї компетентності в галузі перекладу. По-перше, при цьому особа неминуче набуває процесуальний статус свідка, навіть якщо його показання не пов'язані з обставинами, що входять до предмету доказування. Це виключає можливість притягнення його до справи в якості перекладача з формальних підстав. По-друге, такий спосіб підтвердження компетентності вкрай ненадійний, оскільки факт володіння мовою підтверджується самою особою, що залучаються в якості перекладача, а не об'єктивними відомостями.

Таким чином, точне дотримання законодавчих норм, що регламентують участь перекладача при провадженні досудового слідства у кримінальних справах, забезпечує допустимість зібраних у справі доказів і дотримання законних прав та інтересів учасників кримінального судочинства.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст.88) Документ 4651-VI, чинний, поточна редакція — Редакція від 05.08.2018, підстава - 2509-VIII <http://zakon.rada.gov.ua>.

1. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Армении от 1 сентября 1998 года №ЗР-248. – Режим доступа <http://base.spinform.ru>.

2. Багатомовний юридичний словник –довідник / І. О. Голубовська, В. М. Шовковий, О. М. Лефтероватаін. –К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2012. – 543 с.

3. Гловацький І.Ю. Діяльність адвоката-захисника у кримінальному процесі / І.Ю. Гловацький. - К.: Атіка, 2003. - 352 с.

4. Пономаренков В.А. Реализация принципа языка уголовного судопроизводства // Правовая политика и правовая жизнь. 2010. N 3. С. 43 - 44.

**Докторант Національної академії
внутрішніх справ кандидат юридичних
наук**

Тихомиров Денис Олександрович

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОНЯТТЯ БЕЗПЕКИ В ПОЛІТОЛОГІЧНИХ НАУКАХ

Політологічне розуміння безпеки за своїми загальними підходами здійснюється за традицією філософського та інших напрямів дослідження безпекового напрямку, зокрема значна частина політологічних досліджень здійснюється через призму поняття «загроз» з урахуванням їх особливостей відповідно до предмету та напрямку політологічного вивчення. Подібно соціологічним дослідженням політична безпека інтерпретується як: властивість політичної системи, стан держави, стан політичної системи, умови їх існування тощо. Наприклад, «політична безпека України є певним станом, внутрішньою властивістю, найважливішою атрибутивною характеристикою, необхідною умовою існування і функціонування політичної системи і всього соціуму, взаємозв'язок, взаємодія і співвідношення всієї сукупності чинників, що забезпечують їх збереження, захищеність, функціонування, розвиток і вдосконалення в несприятливих умовах» [1]. Проте на відміну від соціології в політичних науках майже відсутнє прагнення сформулювати загальне політологічне розуміння політичної безпеки, підкреслюється що «політична безпека як наукова категорія політології є видовою